

SG.12C Il-Ħanut ta' Ċetta

L-iżbalji huma kkoreġuti bl-aħmar.

Wieħed mill-egdem ħwienet li kien hemm fir-raġal kien dak ta' Ċetta, li xi darba kien ħanut tal-ħwejjeg ta' missierha. Ċetta, li kienet kerha daqs dagħwa b'Alla, kienet l-unika wild li kellhom Ġuzeppi u Stella u kienu jafu li ħadd ma kien se jisraq qalb binthom għaž-żwieġ.

“Dik trid tfendi għal rasha,” kien ta' sikwit jgħid Ġuzeppi lil martu. Stella, b'għafsa ta' qalb, kienet taqbel miegħu għax il-verità mhux lakemm twarrabha u tinsieha.

Madankollu Ċetta kienet imzejna b'natural ħelu u kulħadd kien iħobbha, u meta, wara l-mewt t'ommha u missierha, ddecidiet li tiftaħ ħanut tal-merċa flok bil-ħwejjeg, malajr sabet lil min jinkoraġġiha għax fir-raġal kien hemm nuqqas ta' ħwienet, u billi l-ħanut kien sewwasew ħdejn il-knisja, in-nies sabitu komdu biex filgħodu tgħaddi tagħmel ix-xirja. Maż-żmien 'il-Ħanut ta' Ċetta', kif kien isibu kulħadd, sar it-tokk fejn kull filgħodu għadd ta' nisa tad-dar kienu jiltaqgħu biex jixtru, jgħaddu l-aħbarijiet lil xulxin, jgħidu fuq dik u fuq l-oħra, igergru kontra żwieġhom, jgħidu kemm kienu mqarbin uliedhom u, meta fl-aħħar jiftakru kemm kien għad fadlilhom x'jagħmlu, jitolqu lejn id-dar. Ċetta ma kinitx tagħlaq il-ħanut ħlief għal xi siegħa waranofsinhar biex tistrieħ fuq sodda li kellha fil-kamra ta' gewwa tal-ħanut. Mad-disgħa ta' filgħaxija kienet tagħlaq, issakkar il-ħanut u tmur lejn darha li kienet fl-istess triq.

Iż-żminijiet jinbidlu u hekk jigri lid-drawwiet u l-ħtiġijiet tan-nies. Bdew jinfethu dawk imsejha self-service stores u dawk li kienu jaraw kbir kienu jsejġulhom ukoll supermarkets. Kien hemm ħafna garr minn tal-ħwienet iż-żgħar u saru wkoll protesti mill-aġenti imma r-rota tal-progress, meta tibda ddur, mhux lakemm iżżommha.

Ix-xogħol fil-ħanut ta' Ċetta beda jonqos ftit ftit hekk kif dawk li kellhom karozza jew kienu jridu jmorru għax-xogħol, bdew **jippreferu** li jmorru jixtru mis-supermarket li kien għadu kif fetaħ ftit **'il bogħod** mir-raħal għax kienu jehilsu malajr, jagħzlu huma dak li xtaqu jixtru u fuq kolloxx il-prezzijiet kienu orħos.

“Dik Ċetta jmissha tagħlaq, **tbigh** il-ħanut u tmur tistrieħ. Issa m'għadx hawn lok għal dawn il-ħwienet tal-growser,” kien hemm min qal.

Imma għal Ċetta l-ħanut ma kienx il-mezz li bih taqla' l-**għejxien** tagħha imma aktar il-mod kif tgħaddi l-jum, tiltaqa' man-nies, tgħid kelma jew tnejn, tisma' **xi jkun** għaddej madwarha u żżomm ruħha attiva.

“Jien **m'iniex** biħsiebi nagħlaq sakemm jibqgħu jiġu jixtru mingħandi,” kienet tgħid Ċetta kull meta xi ħadd kien jgħidilha li kien wasal iż-żmien li żżarma u tirtira. Il-**klijenti** li baqgħu **jmorru** għand Ċetta kienu dawk imdaħħla fiż-żmien, li ma kellhomx karozza, li ma kellhomx lil min joħodhom fis-supermarket, jew għax kienu jhossuhom aktar komdi jmorru jixtru mingħand Ċetta fejn setgħu jiltaqgħu man-nies u jitkellmu. Raġuni oħra kienet li l-bidla kienet tnissel fihom suspetti, biża' u forsi wkoll nuqqas ta' **lealtà** lejn Ċetta li wara kolloxx kienet ilha taqdihom għal ħafna snin. Imma ż-żmien, li ma jaħrablu ħadd, jaf ibiddel kull ħsieb u xewqa li l-bniedem jorbot qalbu magħhom f'ħajtu.

Darba waħda filgħaxija waqt li Ċetta kienet fil-ħanut ħassitha ma tiflaħx u daħlet fil-kamra ta' ġewwa biex tagħmel **kikkra te** bil-lumi, għax dan kien l-aqwa medicina. F'salt wieħed ħassitha tistordi u waqgħet **mal-art**.

Ftit wara daħal fil-ħanut wieħed raġel biex jixtri pakkett sigaretti u, meta ra li Ċetta ma kinitx wara l-bank, beda jsejħilha. Fl-aħħar iddeċieda li jidħol ifittixha fil-kamra ta' ġewwa u hemm isibha minn tulha fl-art, hdejn il-mejda u l-biċċiet tal-kikkra miksura lil hemm

minnha, bit-**te mxerred** fuq il-madum imħaffer u maqsum tal-kamra. Dak il-povru ħa l-akbar qatgħa ta' ħajtu. Ħasibha li kienet mietet u ħareġ jgħajjat barra bit-tama li jidħol xi ħaddieħor fil-ħanut. Ix-xorti riedet li dak il-ħin kien għaddej Ġovann li kien jaħdem l-isptar bħala **infermier** u malajr daħal jigril fil-ħanut biex jara jekk setax jagħti xi għajjnuna. L-esperjenza twila li kellu f'**xogħlu** malajr **urietu** li lil Ċetta kienet tatha puplesija u kienet **għadha** ħajja.

"Hawn telefown fil-ħanut?" staqsa Ġovann lil dak ir-raġel li kien għadu qiegħed **jirtogħod** bil-qatgħa li kien ħa.

"Ma nafx... forsi... iva, hemm wieħed fil-ħanut."

"Ċetta għadha ħajja. Hemm bżonn **neħduha** l-isptar malajr. Tatha stroke."

"Stroke xi tkun?" staqsieh dak ir-raġel hekk kif Ġovann ħaffef lejn l-ixkaffa li fuqha kien hemm it-telefown.

"Puplesija, sieħbi," wiegħbu l-infermier waqt li beda jċempel.

"Jien nista' mmur?" staqsa dak ir-raġel.

"**Aghmel** int. Imma qabel għaddi sal-għassa biex jiġi xi pulizija għax ma nistax inħalli l-ħanut waħdu. Mill-**bqija** ħalli kolloxx f'idejja. Issa nitla' magħha jien sal-isptar."

Xi ftit wara bdew jingabru xi nies quddiem il-ħanut għax dak ir-raġel, li mar biex javża lill-pulizija, xandar **kulma** kien għalu ma' kull min iltaqa', hu u sejjer lejn l-għassa u wara fi triqtu lejn id-dar. Martu wkoll ħarġet tigril u nsiet il-programm li kienet qiegħda tara fuq it-televisxin u li ma kienet titilfu għall-ebda raġuni ħlief għal xi ħaġa bħal din.

Surgent u kuntistabbli telgħu **jħaffu** mill-għassa u malli waslu keċċew **'il** kulħadd **'il** barra mill-ħanut ta' Ċetta. Wara ftit waslet l-ambulanza u ħadet lil Ċetta l-isptar. Is-surgent

għalaq il-ħanut wara li sab iċ-ċavetta tas-serratura li Ċetta kienet iżżomm fil-kexxun tal-bank tal-injam minn fejn kienet taqdi l-parruċċani.

Ftit wara kollox reġa' għal li kien imma meta sebaħ l-għada n-nies fir-raħal bdiet titkellem biss fuq dak li kien ġara lil Ċetta.

Il-puplesija affettwatilha sieqha u idha tax-xellug u t-tobba tawha parir li tbigh kollox sakemm mohħha kien għadu tajjeb u tmur f'xi dar għall-anzjani billi ma kellhiex min idur biha u lanqas ma kienet tista' tkompli taħdem.

Kontra qalbha Ċetta ħalliet ir-raħal fejn kienet twieldet u sabet ruħha ma' nisa oħrajn, xi whud ferm akbar minnha fl-età, ġo dar kbira, b'ħafna kmamar u kurituri u biħħa kbira fin-nofs tal-binja fejn kien hemm xi bankijiet u funtana li kienet tferra' għal ġo vaska kbira bil-ħut tal-ilma ħelu.

Xi ħadd li kien jiġi min-naħa t'ommha kien sema' x'kien ġralha u beda jmur jaraha bit-tama li din tiftakar fih fil-wirt. Hekk għamlu oħrajn li kienu jiġu minn missierha.

"Issa saru jafu li neżisti," kienet tgħid Ċetta lilha nnifisha kull meta xi ħadd minn dawn kien jiġi jagħtiha titwila, l-aktar il-Ħadd filgħodu. Bl-għajnuna ta' sensar magħruf sew fir-raħal, Ċetta bieghet il-ħanut u poggiet il-flus il-bank u wara sejthet lin-Nutar Zerafa, li kulħadd jinqeda bih fir-raħal, u kitbet kollox lil xi djar tat-tfal immexxija mis-sorijiet. B'dan ma qalet xejn lil dawk li kienu bdew iżieghlu biha. Ħalliethom bit-tama li xi darba jirtu kulma kellha.

Adattata minn *Fid-dar tal-Kantuniera* ta' Charles Casha, 2015.